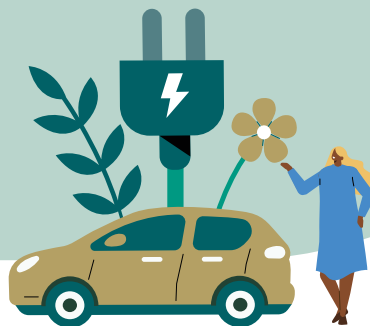
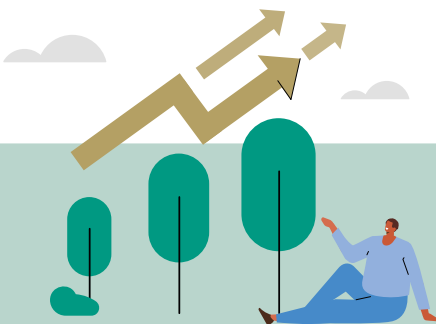

Treochlár maidir lenár dTodhchaí Leictreachais a Mhúnlú

Achoimre ar leagan 1.1

Clár na nÁbhar

1.	Cén fáth a bhfuilimid ag caint faoi thodhchaí leictreachais na hÉireann agus Thuaisceart Éireann?	7
2.	Cad a d'athraigh?	8
3.	Cén chaoi a n-oibríonn an eangach leictreachais?	10
4.	Cad a dhéanann EirGrid agus SONI?	10
5.	Cén fáth a mbeidh níos mó leictreachas glan á úsáid againn go léir amach anseo?	10
6.	Conas a ullmhóidh an eangach do leictreachas glan?	11
7.	Cad a chiallaíonn sé seo don eangach leictreachais?	11
8.	Cad iad na dúshláin a bhaineann le leictreachas glan?	12
9.	Cé leis a gcaithfimid oibriú leis chun é seo a bhaint amach?	13
10.	Cé leo a bhfuilimid ag caint?	14
11.	Treochlár maidir lenár dTodhchaí Leictreachais a Mhúnú: Na príomh-mhíreanna	17
12.	Slándáil an tsoláthair	25
13.	Tar éis 2030	26
14.	Na chéad chéimeanna eile	26

Treochlár

Cur Chuige na hÉireann

Cur chuige faoi stiúir na giniúna le gnéithe den stiúir bunaithe ar Éileamh agus ar Theicneolaíocht

Cur Chuige Thuaisceart Éireann

Cothromaíocht de gach cur chuige, ag claonadh i dtreo cur chuige faoi stiúir an Fhorbróra

Pleananna ilbhliantúla le haghaidh Rannpháirtíochta, Margáí, Oibríochtaí, Líonraí

3 thogra i dTuaisceart Éireann

2 uasghrádú chuig chiorcaid atá ann cheana

1 fostáisiún nua

16 thogra in Éirinn

6 uasghrádú ar chiorcaid atá ann cheana

10 dtogra teicneolaíochta nua

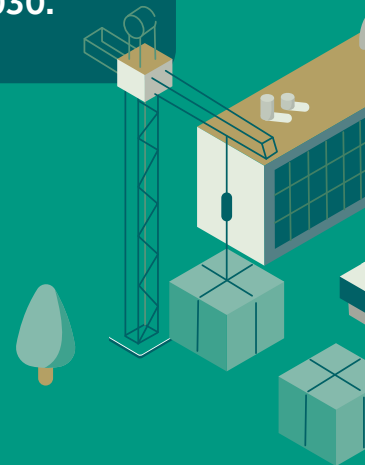
Giniúint a bhfuiltear ag súil léi i dTuaisceart Éireann

Ar talamh: 2.45 GW, Amach ón gCósta: 0.5 GW, Grianfhuinneamh: 0.6 GW, Stóráil: 0.625 GW

Giniúint a bhfuiltear ag súil léi in Éirinn

Ar talamh: 9 GW, Amach ón gCósta: 5 GW (+2 GW le haghaidh hidrigine), Grianfhuinneamh: 8 GW, Stóráil: 3.825 GW

Plean chun 80% d'fhuinneamh in-athnuaite a sholáthar faoi 2030 agus astaíochtaí GCT a laghdú faoi 51% ó 2018 go 2030. Agus glanastaíochtaí nialasacha carbóin faoi 2050.

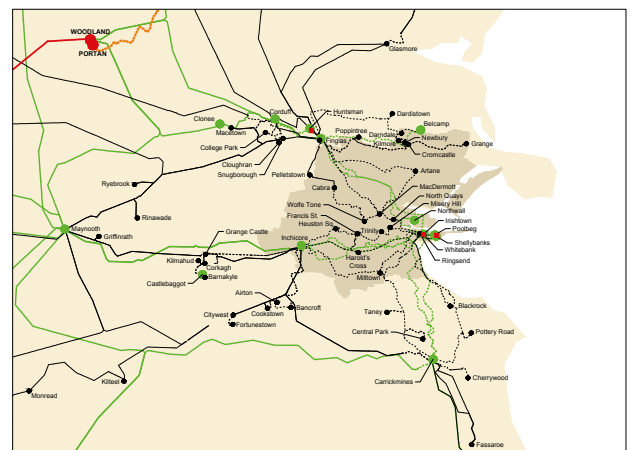
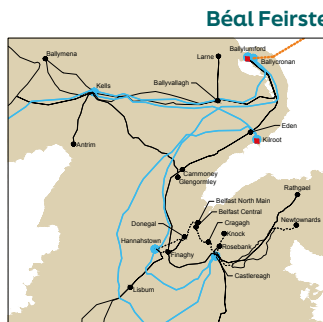
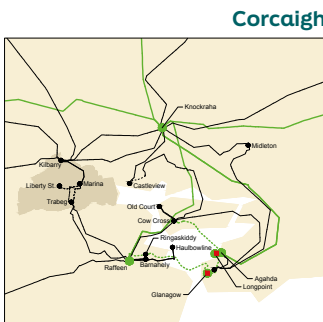
Éilíonn an eangach athrú gan fasach sa tréimhse roimh 2030. Is é an príomhchuspóir atá le Treochlár maidir lenár dTodhchaí Leictreachais a Mhúnlú Leagan 1.1 ná breac-chuntas a thabhairt ar conas is féidir linn an eangach a ullmhú ionas gur féidir le 80% de leictreachas na hÉireann agus Thuaisceart Éireann teacht ó fhoinsí in-athnuaite, cosúil leis an ngaoth agus an ghrian, faoi 2030.

Tá na spriocanna seo, agus teorainneacha nua ar astaíochtaí carbóin, ina dtoradh ar nuashonruithe ar bheartas athraithe aeráide ar fud an oileáin in 2022.

Tarchur Mapa C6raais

Eochair

- Línte 400kV
- Línte 275kV
- Línte 220kV
- Línte 110kV
- - - C6blaí 220kV
- - - C6blaí 110kV
- - - Idirnascuire
- Fostaisi6n 400kV
- Fostaisi6n 275kV
- Fostaisi6n 220kV
- Fostaisi6n 110kV
- Hidrighini6nt
- Gini6int Theirmeach
- ▼ Gini6int Taisce Pump6la
- Gini6int Fuinnimh Gaoithe

Treochl6r maidir len6r dTodhch6aí Leictreachais a Mh6nrl6 Achoimre ar leagan 1.1

1. Cén fáth a bhfuilimid ag caint faoi thodhchaí leictreachais na hÉireann agus Thuaisceart Éireann?

Beidh ar a laghad 19 gigeavata (GW) leictreachais ó fhoinsí glana ag teastáil ó Éirinn agus Thuaisceart Éireann – mura mbeidh a thuilleadh. Sin thart ar thrí oiread leictreachais ghlain i gcomparáid leis an méid atá ar fáil inniu. Mar chomhthéacs, is féidir le GW amháin go leor leictreachais a tháirgeadh chun tacú le 750,000 teach. Caithfear an chumhacht sin a ghiniúint, a cheangal leis an eangach, agus a sheachadadh ar fud an oileáin. Beidh dúshlán ag baint le haistriú na hÉireann agus Thuaisceart Éireann chuig leictreachas glan ach cuideoidh sé le hinfheistíocht agus poist a chur ar fáil. Chomh maith leis sin, beidh muid níos neamhspleáiche ó thaobh fuinnimh de agus laghdóidh sé na hastaíochtaí carbóin a eascraíonn as giniúint leictreachais go mór.

2. Cad a d'athraigh?

D'fhoilsíomar Leagan 1.0 den Treochlár maidir lenár dTodhchaí Leictreachais a Mhúnlú i mí na Samhna 2021. Léirigh Leagan 1.0 polasaithe athraithe aeráide na hÉireann agus Thuaisceart Éireann ag an am. Ó shin i leith, tá rudaí athraithe.

2.1 Beartas an rialtais

In Éirinn

- Méadaíodh spriocanna in-athnuaite in 2022. Ní mór 80% dár leictreachas a tháirgeadh ó fhoinsí in-athnuaite faoi 2030 (méadú ón sprioc 70% a bhí i bhfeidhm in 2021).
- Tugadh Buiséid Charbóin isteach sa bhliain 2022. Leagann siad amach an teorainn don líon iomlán carbóin ar féidir le hÉirinn a astú i dtréimhsí cúig bliana. Níl sé mar aidhm ag earnáil an leictreachais sprioc 2030 amháin a bhaint amach a thuilleadh, ach ní mór di é sin a dhéanamh anois gan astaíochtaí carbóin a shárú le linn tréimhsí cúig bliana.
- Leagtar amach sa Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2023 (PGA23) an méid giniúna in-athnuaite is gá chun na spriocanna 80% maidir le hastaíochtaí leictreachais agus carbóin in-athnuaite a bhaint amach. Éilíonn PGA23 ar Éirinn 9 GW de ghiniúint gaoithe ar talamh, 5 GW de ghiniúint amach ón gcósta, agus 8 GW de ghiniúint fótavoltachais gréine a nascadh. Éilíonn sé freisin 2 GW de ghiniúint gaoithe amach ón gcósta go sonrach chun hidrigin a tháirgeadh (níl an ghiniúint seo ceangailte leis an eangach). I gcomparáid le Ár dToghcháí Leictreachais a Mhúnlú Leagan 1.0 is méadú 3.3 GW de ghaoth ar talamh agus 6.5 GW de ghiniúint fótavoltachais gréine é seo. Níl aon athrú tagtha ar sprioc na gaoithe amach ón gcósta.

I dTuaisceart Éireann

- Méadaíodh spriocanna in-athnuaite in 2022. Caithfidh 80% den leictreachas a úsáidtear teacht ó fhoinsí in-athnuaite faoi 2030. Chun é seo a bhaint amach méadaíodh an méid gaoithe amach ón gcósta atá ceangailte leis an eangach ó 100 MW go 500 MW. Tá giniúint gaoithe ar talamh mar an gcéanna ag 2,450 MW agus tá fótavoltachas gréine fós ag 600 MW.
- Tugadh Buiséid Charbóin isteach sa bhliain 2022. Leagann siad amach, i mbloic ama cúig bliana, teorainn don líon iomlán carbóin ar féidir le Tuaisceart Éireann a astú.

Amach anseo, déanfaimid tagairt do bheartais athraithe aeráide na hÉireann agus Thuaisceart Éireann i dteannta a chéile mar Uaillmhian In-Athnuaite. Tríd an Uaillmhian In-athnuaite a bhaint amach, is féidir linn gníomhú ar son na haeráide a bhaint amach. Chun é seo a dhéanamh, ní mór níos mó giniúna in-athnuaite a fhorbairt. Tá sé sin riachtanach chun na rioscaí a bhaineann leis an ngéarchéim aeráide atá bagrach don bheatha a laghdú.

2.2 Treochlár atá ag teacht chun cinn

Ghlacamar le haiseolas fairsing ón bpobal agus ón tionscal maidir le ceithre dhréachtchur chuige, chun cur chuige aonair faoi stiúir plean a fhorbairt a bhí mar bhonn le Treochlár Leagan 1.0.

Tógann Leagan 1.1 air seo agus measann sé an córas iomlán:

- Forbairt an líonra tarchurtha.
- Rannpháirtíocht ón bpobal agus ó pháirtithe leasmhara.
- Éabhlóid oibríochtaí an chórais.
- Margáí leictreachais a dhreasú go hiomchuí.

Tacóidh an cur chuige seo atá faoi stiúir plean leis an aistriú i dtreo na sprice deiridh maidir le glanastaíochtaí nialasacha carbóin a bhaint amach faoi 2050.

Treochlár um
Thodhchaí an
Leictreachais a Mhúnlú

Leagan 1.0

70% de leictreachas
in-athnuaite

Treochlár um
Thodhchaí an
Leictreachais a Mhúnlú

Leagan 1.1

80% de leictreachas
in-athnuaite
Buiséid Charbóin

3. Cén chaoi a n-oibríonn an eangach leictreachais?

Teastaíonn níos mó ná 9,500 km de línte lastuas agus cáblaí faoi thalamh chun méideanna móra leictreachais a bhogadh timpeall na hÉireann agus Thuaisceart Éireann. Is é seo an eangach – agus tá sé tar éis cumhacht a thabhairt go sábháilte ó ghineadóirí go húsáideoirí ar feadh na mblianta. Taispeánann an léarscáil ar leathanach 3 cá bhfaigheann Éire agus Tuaisceart Éireann a leictreachas, agus an líonra tarchurtha a bhogann an chumhacht sin go dtí an áit a bhfuil sé ag teastáil.

Cruthaíonn cuideachtaí giniúna cumhachta leictreachas agus téann siad san iomaíocht chun é a sholáthar ar an bpraghas is fearr.

Iompraíonn EirGrid leictreachas ón áit a ngintear é go dtí an áit a bhfuil sé ag teastáil.

Tógann Líonraí ESB leictreachas ón eangach agus seolann sé é chuig gach duine a bhfuil sé uathu.

Roghnaíonn tomhaltóirí soláthraí leictreachais agus fios acu go mbeidh soláthar iontaofa slán acu – anois agus sa toadhcháil.

4. Cad a dhéanann EirGrid agus SONI?

Ní ghineann EirGrid agus SONI leictreachas – iompraímid é ó ghineadóirí ar fud na heangaí. Úsáidimid an eangach chun cumhacht a sholáthar go díreach d'úsáideoirí móra fuinnimh agus do Líonraí ESB agus NIE araon. Dáileann siad leictreachas ansin ar gach úsáideoir ar an oileán, ospidéal, scoileanna agus tithe ina measc.

Ullmhaíonn EirGrid do thodhchaí eangach leictreachais na hÉireann agus feidhmíonn sé gach nóiméad de gach lá. Áirítear leis sin idirnascadh le heangacha in aice láimhe. Tá SONI freagrach as an eangach leictreachais a oibriú agus a phleanáil i dTuaisceart Éireann.

Reáchtálann EirGrid agus SONI an margadh mórdhíola leictreachais ar oileán na hÉireann freisin. Cinntímid go bhfuil cumhacht ag gach duine nuair a theastaíonn sé uathu ar an bpraghas is eacnamúla is féidir.

5. Cén fáth a mbeidh níos mó leictreachas glan á úsáid againn go léir amach anseo?

Ní mór dúinn bealaí nua a aimsiú chun freastal ar an ngá méadaitheach atá le fuinneamh gan a bheith ag brath ar bhreoslaí iontaise a dhó. Cuidíonn leictreachas leis seo a dhéanamh, mar is féidir é a ghiniúint ó fhoinsí glana agus in-athnuaite cosúil leis an ngaoth nó an ghrian. Ní rithfidh na foinsí fuinnimh seo amach choíche, agus níl astaíochtaí carbóin acu a chúisíonn an t-athrú aeráide. Ciallaíonn sé sin go dtiocfaidh leictreachas in-athnuaite in áit breoslaí iontaise, amhail gual agus ola, níos mó is níos mó. Mar gheall air seo, úsáidfear leictreachas níos mó is níos mó le haghaidh tuilleadh gníomhaíochtaí, cosúil le hiompar agus téamh. Táthar ag súil go n-úsáidfear gás nádúrtha fós chun roinnt leictreachais a ghiniúint mar chúltaca nuair nach féidir linn brath ar an ngrian ná ar an ngaoth.

6. Conas a ullmhóidh an eangach do leictreachas glan?

Chun ullmhú don athrú seo, ní mór do EirGrid agus SONI an eangach leictreachais a dhéanamh níos láidre agus níos solúbtha. Beidh ar an eangach níos mó cumhachta a iompar, agus tiocfaidh an chuid is mó den chumhacht seo ó ghiniúint in-athnuaite a athraíonn ag brath ar an aimsir. Nuair is féidir linn, úsáidfidimid an eangach atá ann cheana féin chun an sprioc seo a bhaint amach. Mar gheall ar scála an athraithe, áfach, beidh orainn pleanáil a dhéanamh le haghaidh go leor bonneagair eangai nua – amhail cáblaí faoi thalamh, piolóin agus fostáisiúin.

7. Cad a chiallaíonn sé seo don eangach leictreachais?

Cruthaítear roinnt dúshlán don eangach leictreachais chun an Uaillmhian In-Athnuaite a bhaint amach:

Beidh ar an eangach i bhfad níos mó cumhachta a iompar

In 2020, bhí an t-éileamh ar leictreachas dhá oiread an mhéid a úsáideadh in 1990. Tiocfaidh méadú ar an éileamh sin arís – ar bhealach mór – faoi 2030. Tá na réamh-mheastacháin seo bunaithe ar úsáid mhéadaitheach leictreachais le haghaidh iompair agus téimh. Ach léiríonn siad freisin an t-éileamh méadaitheach atá ar leictreachas ó úsáideoirí ardéilimh. Ina measc seo tá monarchana cógaisíochta, déantúsaíocht ardteicneolaíochta agus ionaid sonraí.

Beidh orainn déileáil le foinsí athraitheacha in áiteanna iargúlta

Faoi 2030, ginfear an chuid is mó den leictreachas ar an eangach ó fhoinsí glana in-athnuaite – cosúil leis an ngaoth nó an ghrian. Mar sin féin, braitheann an méid leictreachais a fhaighimid ó na foinsí seo ar an aimsir. Ní féidir linn méideanna móra leictreachais a stóráil go héasca nó go tíosach, mar sin ní mór dúinn an inathraitheacht seo a cheadú.

Chomh maith leis sin, is iondúil go mbíonn foinsí leictreachais in-athnuaite suite i bhfad ar shiúl ón áit a n-úsáidtear an chuid is mó den chumhacht.

Beidh foirmeacha casta giniúna á gcur le chéile againn

Tá leictreachas a ghiniúint ón ngaoth nó ón ngrían an-difriúil go teicniúil ó bhreoslaí iontaise a dhó chun cumhacht a chruthú. Is é an dúshlán is mó ná go ngintear leictreachas in-athnuaite ag minicíocht dhifriúil leis an gcuid eile den chumhacht ar an eangach. Is dúshlán suntasach teicniúil é an méid seo leictreachais ó fhoinsí in-athnuaite a chur leis. Ní féidir leis an eangach atá againn inniu an chumhacht bhreise seo a iompar, gan trácht ar an méid sin cumhachta a bhogadh trasna na tíre ó fhoinsí in-athnuaite. Chun ullmhú don todhchaí seo, ní mór an eangach leictreachais a dhéanamh níos láidre agus níos solúbtha.

Tá deich mbliana d'uasghráduithe eangai á mbainistiú againn

Teastaíonn deich mbliana de thionscadail nua chun an eangach a uasghrádú agus chun cur léi leis na dúshláin sin. Gan an obair seo, ní bheimid in ann brath ar sholáthar slán leictreachais, agus ní bheidh 80% den chumhacht sin ag teacht ó fhoinsí glana faoi 2030. Mar bhuille scoir, glactar leis sa Treochlár seo go rachaidh tionscadail uasghrádaithe ar eangach atá ann cheana ar aghaidh mar a bhí beartaithe agus de réir sceidil. Gan na tionscadail seo atá ann cheana féin, beidh sé deacair, nó dodhéanta fiú, spriocanna 2030 a bhaint amach.

Ní mór dúinn comhpháirtíochtaí a thógáil agus a fheabhsú

Braitheann an Treochlár seo ar thacaíocht agus solúbthacht ó gach duine a oibríonn linn ar chóras leictreachais an oileáin, lena n-áirítear an pobal, an rialtas, forbróirí agus rialtóirí.

8. Cad iad na dúshláin a bhaineann le leictreachas glan?

Tá a fhios againn go bhfuil na comhlachtaí a thógann giniúint in-athnuaite ag obair go dian chun a chinntiú go mbeidh go leor foinsí nua leictreachais in-athnuaite ann chun spriocanna 2030 a bhaint amach. Ach níl a fhios againn an mbeidh an eangach leictreachais réidh leis an gcumhacht seo a iompar. Mar thoradh air sin, ní mór don eangach leictreachais – lena n-áirítear na rialacháin agus an beartas a théann i bhfeidhm ar an eangach - athrú.

Pléimid na hathruithe a phléimid sa Treochlár seo ionas gur féidir leis an eangach aghaidh a thabhairt ar na dúshláin uathúla a bhaineann le leictreachas in-athnuaite.

An cineálLeis an gcineál seo fuinnimh:

Is minic a ghintear é i bhfad ón áit a bhfuil sé ag teastáil;

Tagann sé ó fhoinsí athraitheacha; agus

Tá minicíocht dhifriúil leis an gcuid eile den chumhacht ar an eangach, agus mar sin tá sé níos deacra go teicniúil a bheith ag obair leis.

8.1 Déileáil le suíomhanna iargúlta

Tá dualgas orainn gineadóirí nua a nascadh leis an eangach, is cuma cén áit a roghnaíonn siad lonnú. Is í an ghaoth an fhoinse fuinnimh in-athnuaite is mó in Éirinn, agus is in iarthar na hÉireann atá an fhoinse is láidre agus is iontaofa de chumhacht gaoithe intíre. Ar an gcaoi chéanna, is i ndeisceart na tíre atá an cumas is mó le haghaidh cumhacht na gréine. Mar sin féin, úsáidtear an chuid is mó de leictreachas na hÉireann ar an gcósta thoir.

Tá scéal cosúil i dTuaisceart Éireann, leis an acmhainn is mó de ghaoth ar talamh sa tuaisceart agus san iarthar, an acmhainn is mó de chumhacht na gréine san oirdheisceart agus an t-éileamh is mó ar leictreachas san oirthear. Is dúshlán ollmhór é an chumhacht mhór seo a bhogadh trasna na heangaí. Ní mór dúinn an eangach a dhéanamh láidir go leor i gcás ina bhfuil gineadóirí in-athnuaite á nascadh againn, ansin ár líonra a thógáil nó a neartú chun an chumhacht a bhogadh. Teastóidh líon mór togra chun an eangach a uasghrádú nó chun cur léi. Beidh an ghaoth amach ón gcósta ina cúinse méadaitheach freisin ó thaobh phleanáil na hEangaí i dTuaisceart Éireann agus in Éirinn.

8.2 An eangach a uasghrádú gan cur isteach ar do sholáthar leictreachais

Ní féidir linn athruithe móra a dhéanamh ar an eangach agus an chumhacht ag sreabhadh – agus ní féidir linn é ar fad a chasadh as chun obair a dhéanamh ach oiread. Má táimid chun an soláthar leictreachais a choinneáil slán, ní mór dúinn comhuainiú na dtionscadal eangaí a chur in ord go cúramach lena chinntiú go gcoinnimid na soilse ar siúl. Cuireann sé seo teorainn leis an líon tionscadal is féidir linn a chur i gcrích ag aon am amháin.

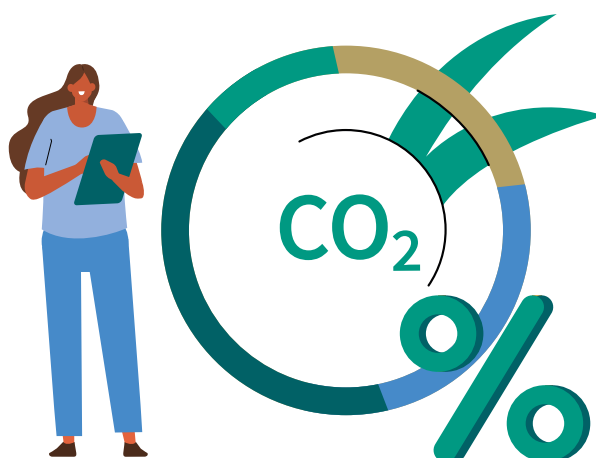
8.3 An pobal a chur ar an eolas agus freagairt dá n-ábhair inní

Tá a fhios againn go mbíonn díospóireachtaí diana agus spreagúla mar thoradh ar thionscadail bonneagair eangaí nua. Bíonn an pobal ag súil le cúiseanna láidre le haghaidh athrú suaiteach. Sin an fáth go dtugann muid deis don phobal tionchar a imirt ar ár bpróiseas cinnteoireachta. Tá sé mar aidhm againn muinín a thógáil trínár spriocanna agus ár dteorainneacha a mhíniú go soiléir, agus ansin do fhreagra a iarraidh. Nuair is féidir, tá sé mar aidhm againn réitigh chríochnaitheacha a mholadh a léiríonn do thuairimí – agus ar réitigh iad ar mó seans go nglacfar leo.

9. Cé leis a gcaithfidimid oibriú leis chun é seo a bhaint amach?

Ní fhacthas a leithéid de dhúshlán roimhe seo. Beidh ról lárnach ag EirGrid agus SONI, mar oibreoirí na heangaí, ach ní féidir linn an Uaillmhian In-Athnuaite a bhaint amach as ár stuaim féin. Is sprioc í seo a mbeidh gá le hathrú ar fud na hearnála leictreachais agus níos faide i gcéin di. Ní mór gníomh a bheith ann ó ghineadóirí agus forbróirí leictreachais, ó rialtóirí, ón rialtas, ó Líonraí BSL, Líonraí NIE, agus ó úsáideoirí fuinnimh ar mhórscála. Tá cinní tráthúla pleanála, infhaighteacht an ghréasáin bóithre do cháblaí faoi thalamh agus tacaíocht an phobail rithábhachtach freisin chun athrú ar an scála seo a dhéanamh.

Beidh ar gach príomhghníomhaí oibriú le chéile, agus beidh gá le solúbthacht agus nuálaíocht ó chách. Tá an Treochlár seo bunaithe ar an méid is féidir linn a dhéanamh, ach déantar breithniú ann freisin ar an gcaoi ar féidir le daoine eile in earnáil an leictreachais cabhrú leis an Uaillmhian In-Athnuaite a bhaint amach faoi 2030.

10. Cé leo a bhfuilimid ag caint?

Tá aiseolas fairsing á lorg ag EirGrid agus SONI maidir le Ár dToghcháí Leictreachais a Mhúnlú ó 2021 i leith.

10.1 Rannpháirtíocht ón bpobal agus ó thionscal i Múnlú Leagan 1.0

I Márta 2021, sheol EirGrid agus SONI an comhairliúchán maidir le Ár dToghcháí Leictreachais a Mhúnlú. Leagtar amach anseo roghanna maidir leis an gcaoi a bhféadfadh an eangach leictreachais, an margadh agus oibriú an chórais forbairt chun an Uaillmhian In-Athnuaite a bhaint amach.

Rinne EirGrid agus SONI raon gníomhaíochtaí in Éirinn agus i dTuaisceart Éireann thar chomhairliúchán a mhair 14 seachtaine chun baill den phobal, den tionscal agus den tsochaí sibhialta a mhealladh. Chuamar i dteagmháil le pobail tuaithe, le gnólachtaí áitiúla, agus le daoine óga.

Bhí os cionn 100 imeacht ar siúl ar fud na hÉireann agus Thuaisceart Éireann agus fuarthas os cionn 500 aighneacht mar chuid den chomhairliúchán. Bhí an t-aiseolas thíos mar bhonn leis an leagan bunaidh den Leagan 1.0 den Treochlár maidir lenár dToghcháí Leictreachais a Mhúnlú a foilsíodh i mí na Samhna 2021.

Cad a d'fhoghlaimíomar ón bpobal?

Thacaigh cuid mhór d'aiseolas an phobail leis an nginiúint amach ón gcósta. Bhraith go leor daoine nach bhfuil tionchar chomh diúltach céanna aici ar an gcomhshaol agus ar an radharc. Maidir le giniúint ar talamh, measadh gurbh fhearr fuinneamh na gréine, cé gur glacadh le fuinneamh gaoithe mar réiteach chun tacú le dícharbónú. Tá imní uileghabhálach ann faoin tionchar a d'fhéadfadh a bheith ag toradh Ár dToghcháí Leictreachais a Mhúnlú ar an tírdhreach ar fud Thuaisceart Éireann agus na hÉireann.

Threisigh an próiseas comhairliúcháin an gá atá le fíor-rannpháirtíocht rialta leanúnach leis na geallsealbhóirí uile chun tuiscint níos fearr a chinntiú ar an ngá atá le bonneagar eangaí agus le glacadh léi.

Bhí aiseolas láidir ann nach bhfuiltear ag iarraidh go n-ardófar costas an leictreachais mar gheall ar athrú go córas leictreachais ísealcharbóin. Chuir pobail spéis mhór i micreaghiniúint freisin. Teastaíonn tacaíocht agus dreasachtaí uathu chun tionscadail in-athnuaite faoi úinéireacht an phobail a fhorbairt.

Ag an am céanna, tá pobail tuaithe ag iarraidh a chinntiú go bhfeicfidh siad a sciar d'aon chor chun donais eacnamaíoch a eascraíonn as an Uaillmhian In-Athnuaite. Bhí imní orthu siúd a bhfuil cónaí orthu sna pobail seo freisin faoi fheasacht agus cosaint cearta úinéirí talún i gcásanna ina ndéantar uasghrádú eangaí ar thalamh feirme.

Ag breathnú níos faide ná 2030, bhí sé tábhachtach tacaíocht a thabhairt d'infheistíocht i dticneolaíocht nua chun a chinntiú go seasfadh an eangach an aimsir, go háirithe nuair a íoslaghdaíonn sé an gá atá le bonneagar nua eangaí. Ba bhreithniú tábhachtach ar an gcaoi a mbainfear amach an Uaillmhian In-Athnuaite freisin é slándáil an tsoláthair fuinnimh a choinneáil.

Bhí easpa feasachta ar EirGrid agus SONI agus ár róil maidir leis an eangach leictreachais agus na margáí suntasach san aiseolas. Agus ar deireadh, agus b'fhéidir níos tábhachtaí fós, d'iarr daoine go seasta go mbeadh rannpháirtíocht fhíor oscailte mhacánta ann leis an bpobal.

Cad a d'fhoghlaimíomar ón tionscal?

D'athluaigh aiseolas ón tionscal an méid a bhí le rá ag an bpobal ar roinnt pointí. Ní raibh fonn ar bith ann go n-ardódh costas an leictreachais mar gheall ar an aistriú chuig córas leictreachais ísealcharbóin. Threisigh baill an tionscail freisin go bhfuil glacadh an phobail ríthábhachtach chun bonneagar nua eangaí a sheachadadh go tráthúil. Agus go bhfuil slándáil an tsoláthair fuinnimh ina breithniú tábhachtach maidir leis an sprioc agus foinsí in-athnuaite fuinnimh á mbaint amach.

Léirigh aiseolas a bhaineann go sonrach leis an tionscal gur gá breathnú ar theicneolaíochtaí malartacha agus ar mhargáí leictreachais a fhorbairt. Iarradh freisin tús a chur le bonneagar líonra riachtanach a thógáil chun tacú le foinsí in-athnuaite fuinnimh chomh tapa agus is féidir. Agus iarradh freisin go bhforbródh próisis agus uirlisí oibríochtaí chun an méadú ar ghiniúint leictreachais ó fhoinsí éagsúla a bhainistiú. Bhí tuiscint leathan ann nach mbeifear in ann aon cheann de na nithe thuas a bhaint amach ach amháin má tá an maoiniú agus na hacmhainní riachtanacha ag EirGrid agus SONI.

Mar fhocal scoir, teachtaireacht láidir gur céim ar aistear é seo i dtreo córas fuinnimh nialasach agus ba cheart é sin a dhéanamh soiléir in aon phleananna ó EirGrid agus SONI.

Príomhphointí

Tríd is tríd, leag aiseolas an phobail agus an tionscail béim ar thacaíocht láidir d'aidhmeanna agus d'idéil na conaire chuig todhchaí ísealcharbóin agus tuiscint shoiléir nach mór gníomhaíocht chomhoibríoch a dhéanamh chun aghaidh a thabhairt ar an athrú aeráide.

10.2 Rannpháirtíocht ón bpobal agus ó thionscal i Mhúnlú Leagan 1.1

Tá aiseolas ón bpobal agus ón tionscal le dhá bhliain anuas ríthábhachtach chun Leagan 1.1 den Treochlár nuashonraithe maidir lenár dToghcháin Leictreachais a Mhúnlú a chur ar fáil.

Cad a d'fhoghlaimíomar ón bpobal?

Táimid tar éis a bheith i dteagmháil go leanúnach leis an bpobal maidir leis an gcaoi a bhfuil sé beartaithe againn an Uaillmhian In-Athnuaithe a bhaint amach ó mhí an Mhárta 2021.

In Éirinn, áiríodh leis an rannpháirtíocht seo seónna bóthair ar fud na tíre do Shaoránaigh Fuinnimh, comhpháirtíochtaí le Nuálaithe Sóisialta Óga, Cairde na Cruinne agus an Tionscnamh Eangaí In-Athnuaithe.

Áiríodh le rannpháirtíocht Thuaisceart Éireann Fóram Fuinnimh Thuaisceart Éireann a thionól in éineacht le Comhlachas Tráchtála Thuaisceart Éireann agus Bord Um Fhuaimniú Saoránach a bhunú do Thionscadal Uasghrádaithe Aontroma Láir.

Bhí an t-aiseolas ón bpobal ag teacht leis an aiseolas a thug an pobal don Treochlár bunaidh. Mar sin féin, tá níos mó tacaíochta ann do mhionghiniúint ghréine agus do mhicreaghiniúint ghréine in Éirinn. Agus béim níos mó ar chostais fuinnimh a laghdú in Éirinn agus i dTuaisceart Éireann i bhfianaise ghéarchéim na hÚcráine.

Cad a d'fhoghlaimíomar ón tionscal?

Leanamar orainn ag plé leis an tionscal le dhá bhliain anuas. Áiríodh leis sin glao ar ionchuir ar Threochlár Leagan 1.1 le linn shamhradh 2022 agus rannpháirtíocht rialta leis an gComhairle Chomhairleach um Mhúnlú – bailiúchán de thart ar 30 saineolaí ábhair a dhéanann ionadaíocht ar earnálacha éagsúla den tionscal leictreachais in Éirinn, i dTuaisceart Éireann agus níos faide ó bhaile.

Bhí an t-aiseolas ón tionscal ag teacht leis an aiseolas a thug an tionscal don Treochlár bunaidh. I measc na bpríomh-bhuaicphointí tá:

Glaonna chun costais nasctha eangaí a laghdú agus costais do gach tomhaltóir leictreachais a íoslaghdú, rud a threisíonn aiseolas ar Threochlár Leagan 1.0. Agus bonneagar eangaí riachtanach a thógáil chomh tapa agus is féidir agus teicneolaíochtaí nua atá ar fáil á gcur san áireamh ag an am céanna. Bhí éileamh láidir freisin ar mhargaí agus oibríochtaí leictreachais a fhorbairt.

An gá atá le féachaint chuige go seasann an córas an aimsir agus breathnú níos faide ná 2030 le leagan de Ár dToghcháin Leictreachais a Mhúnlú a bhfuil an fadtárma san áireamh.

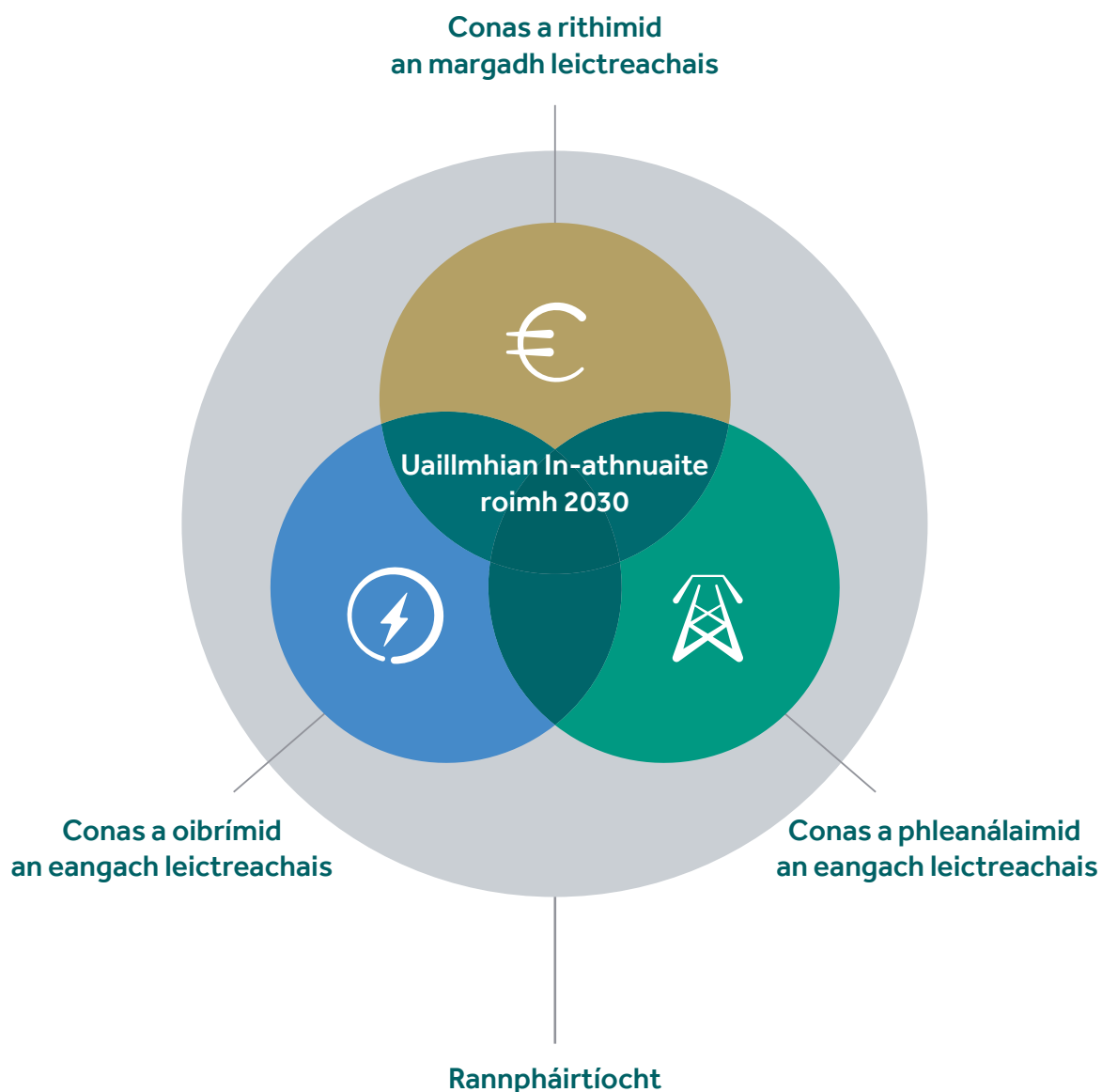
Béim ar an ngá atá le EirGrid agus SONI an acmhainn agus an maoiniú a bheith acu chun an cúram a dhéanamh.

Tacaíocht do spriocanna in-athnuaithe méadaithe agus an gá atá le fócas níos mó ar astaíochtaí carbóin agus tógáil gaoithe agus gréine ar talamh chomh luath agus is féidir.

11. Treochlár maidir lenár dTodhchaí Leictreachais a Mhúnlú: Na príomh-mhíreanna

Chun an Uaillmhian In-Athnuaite a bhaint amach ní bhfacthas scála an chlaochlaithe a theastaíonn don eangach leictreachais riamh roimhe seo. Ní mór dúinn ár gcur chuige a athrú ó bhonn maidir le planáil bonneagair líonra, rannpháirtíocht phoiblí agus tionscail, oibriú an chórais leictreachais agus margaí leictreachais.

Bhailíomar aiseolas ón tionscal agus ó rannpháirtíocht an phobail, rinneamar athneartú líonra a shamhaltú agus a anailísiú agus rinneamar athbhreithniú ar oibríochtaí margaidh leictreachais agus ar oibríochtaí córais chun an Treochlár seo a chur ar fáil.

I measc phríomhspríocanna an Treochláir seo tá:

- Tacú le soláthar leictreachais in-athnuaite.
- Fadhbanna, bearnaí, deiseanna, comhoibriú féideartha, nó réimsí dúblála a aimsiú maidir le tionscadail leictreachais in-athnuaite a chur in úsáid.
- Cuidiú le bacainní rialála, riaracháin agus/nó dlíthiúla a d'fhéadfadh a bheith ann maidir le húsáid níos tapúla na dtionscadal leictreachais in-athnuaite a aimsiú agus a réiteach.
- Ailíniú a mhéadú ar fud na hearnála fuinnimh chun tacú le seachadadh tionscadal giniúna leictreachais in-athnuaite.
- Coinníollacha infheistíochta cuí a mholadh do thionscadail leictreachais.

11.1 Bonneagar líonra

Cad é an líonra tarchurtha?

Is é an gréasán tarchurtha na córais idirnasctha a sheachadann leictreachas ón áit a ndéantar é go dtí an áit a bhfuil gá leis. Is éard atá iontu ná fostáisiúin, piolóin lastuas agus cáblaí faoi thalamh. Déantar cur síos sa snáithe seo de Ár dTodhchaí Leictreachais a Mhúnlú ar an gcaoi a bhféadfadh an bonneagar a dhéanann suas an líonra tarchurtha i dTuaisceart Éireann agus in Éirinn forbairt faoi 2030 chun freastal ar éileamh méadaitheach.

Cén chaoi a gcaithfidh an líonra athrú chun tosaigh suas go dtí 2030?

Rinneamar sraith chríochnúil staidéar chun a oibriú amach conas a d'fhéadfaimis an líonra a threisiú. Ó foilsíodh an Treochlár bunaidh, tá EirGrid agus SONI tar éis athrú iomlán a dhéanamh ar an gcaoi a ndéanaimid bonneagar nua a sheachadadh agus a nuashonrú – ón gcaoi a dtéimid i dteagmháil le pobail go dtí an scála agus an luas lena dtugaimid tionscadail ar lámh do Líonraí BSL agus Líonraí NIE.

Léirigh ár gcuid staidéir go bhfuil gá le go leor tionscadal chun bonneagar an líonra a threisiú. Beidh dúshlán ag baint le hoibreacha feabhsúcháin. Ní mór gach gné den éiceachóras leictreachais a bharrfheabhsú chun é a sholáthar in am trátha. Tá sé ríthábhachtach an leas is fearr is féidir a bhaint as an mbonneagar líonra atá ann cheana. Cabhraíonn sé teicneolaíochtaí nuálacha a úsáid toisc go mbainistítear plódú líonra agus déantar an acmhainn a uasmhéadú.

In Éirinn, is réiteach é moil in-athnuaite a thógáil chun tionscadail in-athnuaite a nascadh le codanna ar leith den eangach a bhfuil acmhainn spártha acu. Is fostáisiúin iad moil in-athnuaite atá suite gar do ghrúpa tionscadal in-athnuaite sa cheantar céanna. Trí thionscadail in-athnuaite a nascadh le fostáisiún nua agus é a nascadh le pointe láidir san eangach, is féidir leis na tionscadail in-athnuaite cumhacht a instealladh san eangach le chéile.

Seachnaíonn sé sin tionscadail eangaí beaga breise agus neamhriachtanacha chun na foinsí in-athnuaite fuinnimh a nascadh. Feicimid deiseanna do thrí mhol in-athnuaite i lár tíre agus ceann san oirdheisceart. Gheofar deiseanna eile de réir mar a fhorbrófar níos mó tionscadail in-athnuaite ar na líonraí tarchurtha agus dáileacháin.

Déanfar breithniú freisin ar úsáid a bhaint as teicneolaíochtaí stórála fuinnimh i gceantair áirithe den eangach atá faoi shrian.

Tríd is tríd, in Éirinn, moltar ceithre mhol in-athnuaite ar mhórsála, agus 16 thionscadal líonra i Leagan 1.1 den Treochlár. I dTuaisceart Éireann tá trí thionscadal líonra beartaithe. Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara go gcaithfidh siad seo tarlú in éineacht le tionscadail eile atá geallta ag EirGrid agus SONI cheana féin, is é sin thart ar 360 tionscadal san iomlán.

Cineál togra	Cur síos ar an togra	Éire	Tuaisceart Éireann
Ciorcaid atá ann cheana a uasghrádú	Ciallaíonn uasghrádú ciorcaid atá ann cheana uasghrádú a dhéanamh ar líne nó cábla atá ann cheana féin chun níos mó cumhachta a ghlacadh ag an voltas céanna.	6	2
Rialaitheoirí sreafa cumhachta	Ciallaíonn rialaitheoirí sreafa cumhachta gléas atá suiteáilte ar chiorcad tarchurtha chun rialú a cheadú ar an gcaoi a bhfuil cumhacht dírithe ar an gchiorcad sin agus ar chiorcaid in aice láimhe.	9	
Rátáil líne dhinimiciúil	Ciallaíonn rátáil líne dhinimiciúil uirlis a chuireann rátáil fhíor-ama i bhfeidhm ar líne lastuas i rith na bliana trí mheasúnú a dhéanamh ar na dálaí aimsire atá i réim agus tríd an sreabhadh cumhachta uasta is féidir a thógáil go sábháilte ag an am sin a chinneadh.	1	
Fostáisiún nua	Ligeann fostáisiún nua do ghineadóirí nó d'úsáideoirí nua leictreachais ceangal leis an eangach. Is féidir le ciorcaid atá ann cheana féin agus ciorcaid nua nascadh le fostáisiún chun cabhrú le cumhacht a bhogadh go héifeachtach ar fud an líonra.		1

Tionchar córais leictreachais ard-inathnuaithe ard

Chun an Uaillmhian In-Athnuaithe a bhaint amach, caithfear a lán giniúint nua leictreachais in-athnuaithe a bhunú. Beidh an ghiniúint seo éagsúil ó thaobh aschuir de mar gheall ar a bheith ag brath ar an ngaoth nó ar an ngrian chun leictreachas a ghiniúint. Toisc go gcaithfidh an soláthar leictreachais freastal go díreach ar an éileamh i gcónaí, beidh amanna ann nuair a bheidh níos mó leictreachais ann ar féidir é a ghiniúint ó fhoinsí in-athnuaithe ná mar is gá. In 2030, táthar ag tuar go mbeidh barrachas os cionn 20% den leictreachas a ghintear ar bhealach in-athnuaithe ar fáil d'úsáidí nuálacha.

Úsáid a d'fhéadfadh a bheith le barrachas giniúna in-athnuaithe ná tuilleadh idirnasctha le tíortha eile ionas gur féidir an barrachas a dhíol agus a easpórtáil thar lear. D'fhéadfadh teicneolaíochtaí nua a bheith ann freisin faoi 2030 a chuidíonn le fuinneamh a stóráil níos fadtéarmaí ionas gur féidir an barrachas a úsáid níos déanaí.

Tá deis ann freisin d'úsáidí nuálacha fuinnimh chun cabhrú le húsáid a bhaint as an mbarrachas nuair a tharlaíonn sé. Tá sé tábhachtach go bhforbrófar aon tacaíochtaí nó dreasachtaí a chabhróidh le húsáidí nuálacha an fhuinnimh barrachais in am.

Cosán a réiteach chuig seachadadh bonneagair líonra

Ónár dtaithe féin agus ó aiseolas ó pháirtithe leasmhara agus ó phobail, tá roinnt rudaí nach mór a dhéanamh chun an leibhéal riachtanach forbartha ar na líonraí a chumasú. Áirítear leo sin beartais thacúla rialtais agus rialála, cinntí tráthúla pleanála, dúshláin an tslabhra soláthair a réiteach agus rochtain ar líonraí bóithre poiblí a úsáid chun bonneagar a sholáthar.

Ar an mórgóir, is gá nuashonruithe suntasacha ar bhonneagar líonra in éineacht le réitigh nua teicneolaíochta chun an Uaillmhian In-Athnuaithe a bhaint amach. Tá rannpháirtíocht leis an bpobal, leis an tionscal agus leis an rialtas ríthábhachtach ionas go mbeidh an líonra réidh chun an Uaillmhian In-Athnuaithe a bhaint amach.

11.2 Rannpháirtíocht

Cén fáth a bhfuil rannpháirtíocht chomh tábhachtach sin chun ár spriocanna a bhaint amach?

Tá glacadh an phobail lárnach i seachadadh an bhonneagair leictreachais. Agus 2030 ag druidim linn agus cuid mhór bonneagair eangaí nua á bhforbairt againn, tá sé ríthábhachtach go bhfaighimid tacaíocht ó úinéirí talún aonair, óna gcomharsana, agus óna bpobail i gcoitinne. Is le tacaíocht an phobail, agus lucht an tionscail, amháin a bheidh Éire agus Tuaisceart Éireann in ann an scála athraithe a theastaíonn a bhaint amach sna blianta beaga amach romhainn. Nuair a oibrímid le chéile, déanaimid cinntí níos fearr. Nuair is féidir linn comhoibriú leis an bpobal, le pobail agus le húinéirí talún chun teacht ar réiteach comhroinnte, is féidir linn todhchaí níos fearr a chruthú do na glúnta atá le teacht.

Conas is féidir linn rannpháirtíocht fhiúntach a bhaint amach?

Ní mór do EirGrid agus SONI leanúint ar aghaidh ag déanamh teagmháil luath dháiríre fhiúntach leis an bpobal má táimid chun an eangach don Uaillmhian In-Athnuaite a phleanáil agus a fhorbairt go rathúil. Ó foilsíodh Treochlár Leagan 1.0, tá athrú ó bhonn déanta againn ar an gcaoi a ndéanaimid bonneagar nua a sheachadadh agus a nuashonrú – lena n-áirítear an chaoi a dtéimid i dteagmháil le pobail. Ag gach deis, tá sé ráite ag daoine linn gur chóir go mbeadh rannpháirtíocht oscailte thrédhearcach agus chomhsheasmhach. Ina theannta sin, ba mhaith linn a chinntiú go bhfuilimid cuimsitheach, tuisceanach agus cuimsitheach i gcónaí. Tar éis dóibh bheith i dteagmháil le EirGrid agus SONI, ba cheart go mbraithfeadh daoine cumhachtaithe agus go bhfuil meas orthu.

In Éirinn, áireofar lenár n-iarrachtaí rannpháirtíochta leanúint ar aghaidh ag cruthú spásanna le haghaidh rannpháirtíochta i ngach mórtionscadal agus comhoibriú le daoine ag leibhéal áitiúil agus náisiúnta ag ár Seó Bóthair do Shaoránaigh Fuinnimh. Leanfaimid orainn freisin ag tabhairt deis do dhaoine óga bheith páirteach lenár gcuid oibre, ár mBeartas Sochair Pobail a chothabháil agus bealaí a fhiosrú chun uasoiliúint a sholáthar san Éiceachóras Fuinnimh do phobail áitiúla.

Leanfar leis an rannpháirtíocht i dTuaisceart Éireann trí phróiseas rannpháirtíochta trí pháirt feabhsaithe SONI atá leabaithe i ngach tionscadal bonneagair eangaí. Beimid i dteagmháil freisin le grúpaí eile ar fud an ghnó, an rialtais áitiúil, agus na sochaí saoránaigh faoinár bpleananna.

Chun leanúint lenár rannpháirtíocht le gníomhaithe tionscail, déanfaimid óstáil rialta ar an gComhairle Chomhairleach um Ár dToghcháil Leictreachais a Mhúnlú agus eagróimid fóraim tionscail go minic ar an Treochlár.

Tá a fhios againn ar bhonn uilechoiteann go gcaithfidimid éisteacht leo siúd a bhfuil cónaí orthu gar do bhonneagar eangaí amach anseo agus gur fiú do phobail tuaithe a bheith páirteach in aon chor chun feabhais geilleagrach mar gheall ar na claochluithe ar ár n-eangach agus ar an éiceachóras leictreachais. Ní mór don bhealach a ndéanaimid teagmháil le húinéirí talún leanúint ar aghaidh ag feabhsú agus ag forbairt.

11.3 Oibríochtaí córais

Cad is oibríochtaí córais ann?

Nuair a labhraímid faoi oibríochtaí córais, táimid ag caint faoi na gníomhaíochtaí go léir a théann isteach i bhfeidhmiú an chórais cumhachta leictreachais. Cinntíonn na daoine a oibríonn an córas ag EirGrid agus SONI go bhfuil an méid ceart cumhachta ar an ngreille i gcónaí ag aon am ar leith agus go bhfuil fuinneamh á bhogadh go sábháilte agus go slán.

Cén fáth ar gá oibríochtaí córais a athrú?

Chun an Uaillmhian In-Athnuaite a bhaint amach faoi 2030, ní mór don chóras freastal ar leibhéil fuinnimh in-athnuaite nach bhfacthas a leithéid riamh cheana, amhail gaoth amach ón gcósta, gaoth ar talamh agus grian. Beidh gá le héabhlóid mhór ar an gcaoi a bhfeidhmíonn an córas. Tá ceithre phríomhréimse ann ina bhfuil athrú ag teastáil: beartas oibríochtúil, caighdeán agus seirbhísí, uirlisí oibríochtúla agus cumasú teicneolaíochta. Tá comhpháirtíochtaí láidre idir EirGrid agus SONI agus oibreoirí córas dáileacháin Líonraí BSL agus Líonraí NIE mar bhonn agus mar thaca ag gach ceann de na ceithre réimse chun a chinntiú go gcomhlíontar riachtanais gach duine.

Beartas oibríochtúil

Chun an t-aistriú chuig eangach atá cumhachtaithe den chuid is mó ag foinsí in-athnuaite fuinnimh a éascú, beidh orainn tabhairt faoi staidéir agus anailís oibríochtúil chun prótacail agus beartais nua a fhorbairt. Cuirfidh na staidéir seo béim ar riachtanais oibríochtúla nua agus cuirfidh siad ar ár gcumas seirbhísí agus uirlisí nua córais a chruthú.

Caighdeán agus seirbhísí

Déantar é seo lena chinntiú go bhfuil na caighdeán oibríochtúla agus na creataí seirbhísí córais cearta i bhfeidhm againn chun ár spriocanna a bhaint amach. Is éard a bheidh i gceist leis ná riachtanais theicniúla a shoiléiriú, athbhreithniú a dhéanamh ar chóid atá ann cheana, ceanglais agus creataí teicniúla nua a fhorbairt, agus caighdeán nua a fhoilsiú.

Uirlisí oibríochtúla

Is é ár n-ionad rialaithe an áit a n-oibrímid an eangach leictreachais ó lá go lá. Déanfaidh sruth oibre na nUirlisí Oibríochtúla seachadadh teicneolaíochtaí agus uirlisí ionaid rialaithe níos fearr agus níos nuaí a shainnithint agus a mhaoirsiú. Teastaíonn na teicneolaíochtaí agus na huirlisí sin chun cabhrú leis an Uaillmhian In-Athnuaite a bhaint amach.

Cumasú teicneolaíochta

Ní mór dúinn teicneolaíochtaí agus nuálaíochtaí nua a fhorbairt agus a chomhtháthú ar an gcóras cumhachta. Chun é sin a dhéanamh, ní mór dúinn, i measc tosca eile, aghaidh a thabhairt ar na dúshláin a bhaineann le teicneolaíocht stórála leictreachais ar mhórscaala a chomhtháthú, labhairt leis an tionscal agus leis an saol acadúil chun teicneolaíochtaí atá ag teacht chun cinn a mheas agus labhairt le húsáideoirí móra fuinnimh chun imscrúdú a dhéanamh ar a gcumas cur le solúbthacht an chórais.

11.4 Margáí leictreachais

Cad is margáí leictreachais ann?

Is iad na margáí leictreachais na sásraí a úsáideann infheisteoirí chun ioncam a fháil dá n-infheistíocht. Ba cheart go spreagfadh sásraí margaidh dea-dheartha infheistíocht sna teicneolaíochtaí a bhfuil gá leo, ag an am iomchuí, chun luach a sholáthar do thomhaltóirí.

Bunaítear margáí leictreachais chun toradh ar infheistíocht a sholáthar thar thréimhsí ama éagsúla:

- Is féidir le réamh-mhargáí oibriú ó mhíonna go blianta amach romhainn agus cinnteacht a sholáthar d'infheisteoirí thar thréimhsí níos faide. Mar shampla tríd an méid seo a leanas:
 - margáí acmhainne le haghaidh infheistíochta i saoráidí giniúna,
 - scéimeanna tacaíochta in-athnuaite le haghaidh infheistíochta i dteicneolaíochtaí agus
 - ceantanna cearta tarchurtha le haghaidh infheistíochta in idirnascadh trasteorann.
- Tá margáí seirbhísí córais ceaptha chun infheistíocht a dhreasú sna teicneolaíochtaí is gá chun tacú le cobhsaíocht an chórais.
- I measc na spotmhargáí fuinnimh tá margáí aonlae, lá roimh ré agus margáí um chothromú. Ceadáíonn siad seo trádáil leictreachais gar do sheachadadh, rud a léiríonn costais iarbhir. Tá siad mar bhonn leis na praghsanna tagartha a úsáidtear i réamh-mhargáí.

I dteannta a chéile, is cuid ríthábhachtach iad na margáí sin chun a áirithiú go bhfuil dreasachtaí leordhóthanacha i bhfeidhm chun seachadadh shlándáil an tsoláthair, cuspóirí dícharbónaithe agus luach do thomhaltóirí a chumasú.

Cé a oibríonn na margáí leictreachais i dTuaisceart Éireann agus in Éirinn?

Feidhmíonn an tionscal leictreachais margadh mórdhíola aonair ar fud oileán na hÉireann ar a dtugtar an Margadh Leictreachais Aonair nó MLA. Seo thíos ár dtuairim ar a bhfuil ag teastáil chun cur ar chumas Thuaisceart Éireann agus na hÉireann na spriocanna maidir le hUaillmhian In-Athnuaite agus laghdú astaíochtaí carbóin a bhaint amach. Tá an Coiste MLA freagrach ar deireadh thiar as dearadh an mhargaidh leictreachais agus cuirfimid a chinntí i bhfeidhm.

Conas is gá don mhargadh athrú?

Tá dhá phríomhréimse ann ina bhfuil gá le hathrú chun cabhrú le dearadh margaidh a fhorbairt chun tacú leis an Uaillmhian In-Athnuaite.

Ar an gcéad dul síos, ní mór na margáí a ailíniú leis na dúshláin oibríochtúla a bhaineann le méideanna móra fuinnimh in-athnuaite a thrádáil. Ar an dara dul síos, tá gá le socruithe trádála iomlána idir MLA agus margáí na Breataine Móire agus an Aontais Eorpaigh. Is éard a bheidh i gceist leis sin ná struchtúir mhargaidh a thabhairt i gcomhréir le reachtaíocht an Aontais, idirnaisc idir thíortha a úsáid agus onnmhairiú agus allmhairiú éifeachtúil méideanna móra fuinnimh in-athnuaite a éascú. Agus, níos tábhachtaí fós, feabhas a chur ar na torthaí eacnamaíocha do thomhaltóirí.

Cad iad na príomhdhúshláin?

Tá punann chothrom fuinnimh de theicneolaíochtaí éagsúla ríthábhachtach chun a chinntiú go bhfuil an cumas againn is gá chun iontaofacht an chórais cumhachta a choinneáil agus spriocanna uaimhianacha aeráide á mbaint amach ag an am céanna. Tá géarghá lena chinntiú nach mbeidh aon bhearnaí infheistíochta ann chun é sin a bhaint amach. Mar shampla, léiríodh go bhfuil stóráil leictreachais fhadtréimhseach ina cuid ríthábhachtach den phunann chothromaithe.

Ó foilsíodh Treochlár Leagan 1.0 go déanach in 2021, tá athrú bunúsach tagtha ar dhinimicí an mhargaidh mar gheall ar an gcogadh san Úcráin. Tá gá le hathruithe gearrthéarmacha chun tionchar na gcostas ard fuinnimh ar thomhaltóirí a íoslaghdú. Tá sé tábhachtach go ndéanfar dul chun cinn ar an bplean fadtéarmach a leagtar amach sa Treochlár seo agus nach mbeidh tionchar ag na gníomhaíochtaí gearrthéarmacha leanúnacha air.

Bunaithe ar thaithí dlínsí eile, creideann EirGrid agus SONI go mbeidh sé dúshlánach praghsanna leictreachais a bhainistiú. Mar sin féin, tá costas suntasach ag baint le gan an t-aistriú seo a dhéanamh chuig córas leictreachais ísealcharbóin agus d'fhéadfaí a áireamh ann cánacha carbóin a mhéadú, costais a bhaineann le maolú ar an athrú aeráide agus nochtadh níos mó do phraghsanna luaineacha idirnáisiúnta ola agus gáis – mar atá feicthe againn le tamall anuas.

Aithníonn EirGrid agus SONI gur príomhábhar imní é an costas in aistriú slán agus táimid tiomanta d'oibriú leis na húdaráis rialtais agus rialála chun cabhrú le córas leictreachais sábháilte, slán, iontaofa ach inacmhainne a chinntiú amach anseo.

12. Slándáil an tsoláthair

Oibrímid i gcónaí lena chinntiú go mbíonn sreabhadh leanúnach leictreachais ann chun tacú le daoine ina dtithe agus ina n-áit oibre. Déanann Ionad Rialaithe Náisiúnta EirGrid monatóireacht ar éilimh fuinnimh na hÉireann a dhéanann cothromaíocht chúramach idir soláthar agus éileamh ar bhonn nóiméad ar nóiméad. Is éard atá i gceist leis seo ná gluaiseacht méideanna móra leictreachais ar fud na hÉireann, áit a soláthraítear é d'úsáideoirí móra fuinnimh, agus do thithe agus do ghnólachtaí trí Líonraí ESB. Tá an rialtóir fuinnimh, an Coimisiún um Rialáil Fóntais (CRF), freagrach as slándáil ár soláthar leictreachais a chinntiú. Chun slándáil an tsoláthair a choinneáil, treoraíonn an CRF EirGrid maidir le conas ar cheart dó gníomhú. Oibríonn EirGrid go dlúth leis an CRF agus leis an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide (RCAC) maidir le haon saincheisteanna agus rioscaí atá ag teacht chun cinn.

Tá roinnt fachtóirí ag baint leis an déine éilimh soláthair atá ann faoi láthair, lena n-áirítear: éileamh méadaithe, laghdú giniúna; giniúint nua réamh-mheasta nár tháinig chun cinn; laghdú ar aschur ó mhonarchana breosla iontaise níos sine mar gheall ar theorainneacha astaíochtaí AE; agus dúshláin oibríochtúla.

I gcás na hÉireann, léiríonn an Ráiteas maidir le hAcmhainn Ghiniúna le déanaí go bhfuil baol ann go mbeidh easnaimh acmhainne ann thar thréimhse an staidéir. Trí Ráitis maidir le hAcmhainn Ghiniúna roimhe seo, thuaramar méaduithe ar éileamh agus dúnadh monarchana coinbhinsiúnacha mar gheall ar aois, inmharthanacht airgeadais agus reachtaíocht chomhshaoil a chuireann leis na heasnaimh acmhainne. Tá an riosca méadaithe do shlándáil an tsoláthair i ráitis acmhainneachta le déanaí bunaithe ar fheidhmíocht monarchana atá ag dul in olcas agus ar na dúshláin a bhaineann le seachadadh acmhainneachta nua ar a mbronntar conarthaí fadtéarmacha tríd an margadh acmhainneachta.

Trí aghaidh a thabhairt ar riosca shlándáil an tsoláthair agus tú ag obair chun an Uaillmhian In-Athnuaite a bhaint amach, cuirtear sraith bhreise castachta leis. Ní mór dúinn soláthar leictreachais atá sábháilte, inacmhainne, slán, iontaofa, agus inbhuanaithe a choinneáil do thomhaltóirí. Tá EirGrid ag obair leis an CRF agus le RCAC chun plan a chur i bhfeidhm a chinnteoidh go gcoinneofar slándáil an tsoláthair sa ghearrthéarma agus sa mheántéarma, rud a réiteoidh an bealach d'aistriú eagraithe i dtreo na hUaillmhéine In-Athnuaite.

I dTuaisceart Éireann leag roinn an rialtais áitiúil síos caighdeáin iontaofachta an chórais cumhachta. Léirítear sa Ráiteas maidir le hAcmhainn Ghiniúna le déanaí go bhfuil baol ann go mbeidh easnaimh acmhainne ann sa ghearrthéarma agus sa mheántéarma i dTuaisceart Éireann de réir mar a théann an ghlúin aosta atá ann cheana ar scor agus de réir mar a thagann acmhainn nua gáis ar líne. Tugtar le fios go bhfuil dóthain acmhainní ann chun freastal ar riachtanais fhadtéarmacha chóras cumhachta Thuaisceart Éireann. Leanann SONI le monatóireacht a dhéanamh ar shlándáil an tsoláthair trí staidéir a dhéanamh chun tuiscint a fháil ar an tionchar ar leordhóthanacht an chórais ó phríomhrioscaí.

13. Tar éis 2030

Aithnímid gur cloch mhíle í 2030 ar an aistear deiridh chuig córas fuinnimh glan-nialasach.

Aithnímid gur cloch mhíle í 2030 ar an aistear deiridh chuig córas fuinnimh nialasach. Thosaigh EirGrid agus SONI ag forbairt bealaí inchreidte d'éabhlóid an chórais cumhachta in 2035, 2040 agus 2050. Tosóimid ag dul i gcomhairle leis na conairí seo i samhradh 2023.

Tá EirGrid ag obair freisin le comhghleacaithe ar fud na hEorpa maidir le héabhlóid na gcóras fuinnimh ar talamh agus amach ón gcósta go dtí 2050. Tháinig tíortha an Aontais Eorpaigh ar chomhaontú maidir le spriocanna nua uailmhianacha fadtéarmacha le haghaidh soláthar fuinnimh in-athnuaite amach ón gcósta suas go dtí 2050 i ngach ceann de chúig imchuach farraige an AE, agus spriocanna meánbhealaigh le baint amach faoi 2030 agus 2040.

14. Na chéad chéimeanna eile

Tá sé mar aidhm againn an Treochlár maidir lenár dTodhchaí Leictreachais a Mhúnlú a nuashonrú go rialta mar fhreagairt ar na forbairtí teicneolaíochta, geilleagracha, beartais agus córais is déanaí. Leanfaimid orainn ag obair i gcomhar le rialtais agus rialtóirí, agus rachaimid i gcomhairle le páirtithe leasmhara an tionscail agus leis an bpobal chun ár gcóras fuinnimh a dhéanamh sábháilte, inacmhainne, slán, iontaofa agus inbhuanaithe.

The Oval, 160 Shelbourne Road,
Ballsbridge, Dublin 4, D04 FW28, Éireann
+353 (0) 1 627 1700 | eirgrid.ie

Castlereagh House, 12 Manse Road,
Belfast, BT6 9RT, Thuaisceart Éireann
+44 (0) 28 9079 4336 | soni.ltd.uk

